УДК 373.2+004
Вінник Т. О.
Херсонський державний університет, Херсон, Україна
ORCID ID 0000-0003-4557-7818

ІНТЕГРАЦІЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

DOI 10.14308/ite000748

Мета статті – проаналізувати та описати результати дослідження сучасного стану впровадження цифрових технологій у дошкільну освіту, зокрема доступні засоби цифрових технологій для дошкільної освіти, рівень ІКТ-компетентності вихователів, рівень інтеграції цифрових технологій в освітній процес, способи застосування цифрових технологій на практиці. Результати показали, що більшість вихователів добре обізнані про застосування освітніх ІКТ. Однак рівень інтеграції ІКТ в освітній процес усе ще знаходиться на низькому рівні. Більшість вихователів є звичайними користувачами та застосовують ІКТ для власних потреб, а не для безпосереднього супроводу освітнього процесу дошкільної освіти. Крім того, ефективній інтеграції ІКТ у професійну діяльність вихователів перешкоджають недостатня підготовка, відсутність сучасного обладнання та обмеження в часі. Хоча вихователі позитивно ставилися до використання цифрових технологій у дошкільній освіті, респонденти використовували ІКТ в обмежених масштабах, в основному для перегляду відео та слухання музики. Спостереження та інтерв'ю вихователів доводять, що ІКТ можуть поліпшити практику дошкільної освіти, надаючи безліч додаткових можливостей для збагачення і перетворення освітнього процесу. Дослідження показує, що ІКТ у закладах дошкільної освіти застосовуються в різних напрямах: як інструмент для збагачення теперішніх практик; як культурний посередник; як спосіб розваг і розвитку дітей; як засіб комунікації та документування. Крім того, розглядаючи цінності та ставлення вихователів до ІКТ у дошкільному віці, у статті описана позиція вихователів, які вважають, що ІКТ не бажано застосовувати в освіті дітей дошкільного віку. Результати цього дослідження можуть бути корисними для проведення дискусій щодо будь-яких інновацій у дошкільній освіті, зокрема, упровадження нових технологій.

Ключові слова: *цифрові технології, ІКТ, інтеграція, дошкільна освіта, освітній процес, вихователі дошкільних установ.*

1. Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Цифрові технології (ЦТ) є фундаментальною частиною сучасного повсякденного життя [2]. Природним є їхній вплив на дітей дошкільного віку, адже сучасні діти інтенсивно взаємодіють з інформаційно-комунікаційними технологіями (ІКТ) [12]. Це актуалізувало в усьому світі наукові дослідження проблеми інтеграції ІКТ у дошкільну освіту та їхній вплив на розвиток дітей дошкільного віку.

Дослідження проблеми інтеграції ЦТ у дошкільну освіту і питання про те, чи є вона ефективною, продовжуються з 1980-х років. По-перше, стверджувалося, що ЦТ шкідливі для дітей дошкільного віку і що їх використання в закладах дошкільної освіти було неефективним [1]. З іншого боку, деякі дослідники підкреслили унікальність ЦТ в освіті дітей дошкільного віку та провели відповідні дослідження, присвячені інтеграції ЦТ

CC BY NC SA

[6]. Швидкі зміни самих ЦТ призвели до появи нових форм, а згодом і вимог до інтеграції ЦТ в дошкільну освіту [17]. Крім того, деякі країни, зокрема й Україна [18], розробили політику, спрямовану на те, аби максимально використовувати переваги ЦТ та інтегрувати їх в дошкільну освіту.

Поступово дослідження в галузі застосування ЦТ у дошкільній освіті змістили акцент з проблеми, чи доречні ІКТ у навчанні й розвитку дітей, на проблеми, що стосуються того, як найкращим чином інтегрувати ІКТ в заклади дошкільної освіти [8; 9; 11; 12; 15]. Однак самі по собі ІКТ не можуть поліпшити практику та якість дошкільної освіти [9]. Вихователі потребують керівництва, аби навчитися використовувати ці технології ефективно [13]. Педагогічні норми та досвід вихователів-практиків незмінно визначають способи використання ІКТ в дошкільній освіті [14].

Усупереч значній увазі світової спільноти та величезним інвестиціям, доступність ІКТ-технологій у закладах дошкільної освіти, проблемою для більшості країн залишається невідповідний рівень ІКТ-компетентності вихователів та обмежена інтеграція ЦТ у дошкільну освіту [4].

2. Аналіз останніх досліджень та публікацій, у яких започатковано розв'язання порушеної проблеми і на які спирається автор. Низка досліджень використання ЦТ у дошкільній освіті присвячені тільки комп'ютерам [5]. Однак ЦТ включають комп'ютери, принтери, телефони, смартфони, електронні іграшки, підключення до Інтернету, планшетні комп'ютери, інтерактивні дошки, цифрові камери, диктофони тощо [16]. Ці різноманітні засоби ЦТ мають широкі можливості підтримки багатьох освітніх аспектів [11]. Окрім сприяння якості освітнього процесу дітей і збагачення ігрової діяльності, ЦТ мають значущий вплив на професійний розвиток вихователів, полегшення співпраці та взаємодії закладів дошкільної освіти та громадськості.

У 2012 році Національна асоціація з освіти дітей дошкільного віку (NAEYC) спільно з Центром Фреда Роджерса оприлюднила заяву про позицію використання технологій та інтерактивних засобів масової інформації. Ця заява створена як керівництво для вихователів про доцільне використання технології з позицій педагогіки та психології. У документі була представлена загальна інформація про технології в дошкільній освіті і рекомендації щодо тривалості використання екрану, ефективних методів і принципів застосування ЦТ тощо. У ньому також підкреслювалося, що технологія може бути ефективним інструментом за активним, належним і обґрунтованим з точки зору освіти застосуванням. У заяві міститься попередження про недостатню цифрову грамотність, яка може призвести до прийняття неправильних рішень, що негативно впливають на розвиток і навчання дітей дошкільного віку.

Крім того, наразі маємо обмежене розуміння того, як саме вихователі застосовують ІКТ у своїй освітній практиці [15]. Домінантним засобом ЦТ у закладах дошкільної освіти є комп'ютер або ноутбук, що традиційно використовується для документування або демонстрації [10], або за висловом Люнг-Ярф [8] в якості «няні».

Існує відносно обмежена кількість досліджень того, як ефективно впроваджувати ІКТ в практику дошкільної освіти [7; 10]. Результати наукових розвідок констатують, що рішення про те, чи слід і яким чином упроваджувати ІКТ в закладах дошкільної освіти, зрештою повинні залежати від ставлення, знань і навичок вихователів [3].

Наше наукове дослідження враховує результати закордонних досліджень та світовий досвід інтеграції КТ в дошкільну освіту для виявлення та аналізу сучасного стану впровадження КТ в українську дошкільну освіту, зокрема практичний досвід вихователів Херсонщини. Ми розуміємо, що наше маломасштабне дослідження не позбавлене обмежень, і тому результати дослідження не можуть бути поширені за межами

контексту досліджуваних закладів дошкільних установ, однак отримані результати можуть мати значення для створення керівництва для вихователів щодо ефективної інтеграції КТ в освітній процес.

3. Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячено статтю. У контексті України було проведено кілька досліджень, що стосуються інтеграції ІКТ у дошкільну освіту [20]. Узагальнивши результати, визначили, що інтеграція ІКТ є складним явищем [19], використання ЦТ серед вихователів дошкільних установ є складним процесом [21]. Розглядаючи цю проблему досить спірно, у дослідженні хотілося б розібратися в питанні активізації впровадження ЦТ в закладах дошкільної освіти, з'ясувати, чи здатні вихователі реалізувати сучасну тенденцію уряду інтегрувати ІКТ в освітній процес, узагальнити досвід ефективного застосування ЦТ в освітній практиці.

4. Формулювання цілей статті (постановка завдання). У контексті вітчизняної дошкільної освіти існують певні питання, відповіді на які допоможуть у формулюванні рекомендацій для вихователів та адміністраторів закладів дошкільної освіти щодо ефективної інтеграції ЦТ у дошкільну освіту.

Основні завдання статті передбачають відповіді на такі запитання:

1) які засоби ЦТ доступні для впровадження в освітній процес;

2) рівень ІКТ-компетентності вихователів;

3) яким чином вихователі застосовують ЦТ у своїй професійній діяльності;

4) рівень інтеграції ІКТ в освітній процес;

5) практичний досвід і ставлення вихователів до провадження ЦТ у професійну діяльність.

У межах виконання зазначених завдань мета статті – проаналізувати та описати результати дослідження сучасного стану впровадження ЦТ в дошкільну освіту, зокрема доступні засоби ЦТ для дошкільної освіти, рівень ІКТ-компетентності вихователів, рівень інтеграції ЦТ в освітній процес, способи застосування ЦТ на практиці.

5. Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Вибірка поточного дослідження складається з 67 вихователів закладів дошкільної освіти. Вік вихователів варіювався від 22 до 40 років, а середній вік становив 26,5 років з 3,67 стандартними відхиленнями. Крім того, 89,2% вихователів мали ступінь бакалавра і 10,8% мали ступінь магістра. Педагогічний стаж варіювався від 1 до 16 років, у середньому 5 років.

Для дослідження доступних засобів ЦТ було проведено опитування вихователів за допомогою анкети «Цифрові засоби в освітньому процесі закладу дошкільної освіти». Основна мета розробленої анкети полягала в тому, аби визначити технологічні інструменти, доступні та активно застосовувані на заняттях із дітьми дошкільного віку.

На рис. 1 показано наявність конкретних засобів ЦТ у закладах дошкільної освіти. Як видно за отриманими результатами, найбільш поширеними засобами доступних ЦТ є комп’ютери (66,5%) і телевізори (57,5%). У доповнення до комп’ютерів Інтернет-доступ наявний у більш ніж половині закладах. Крім того, одна третина закладів також мала проєктори. Що стосується сенсорних технологій, то відсоток доступності планшетних комп'ютерів або інтерактивних дошок склав 32% і 9% відповідно.

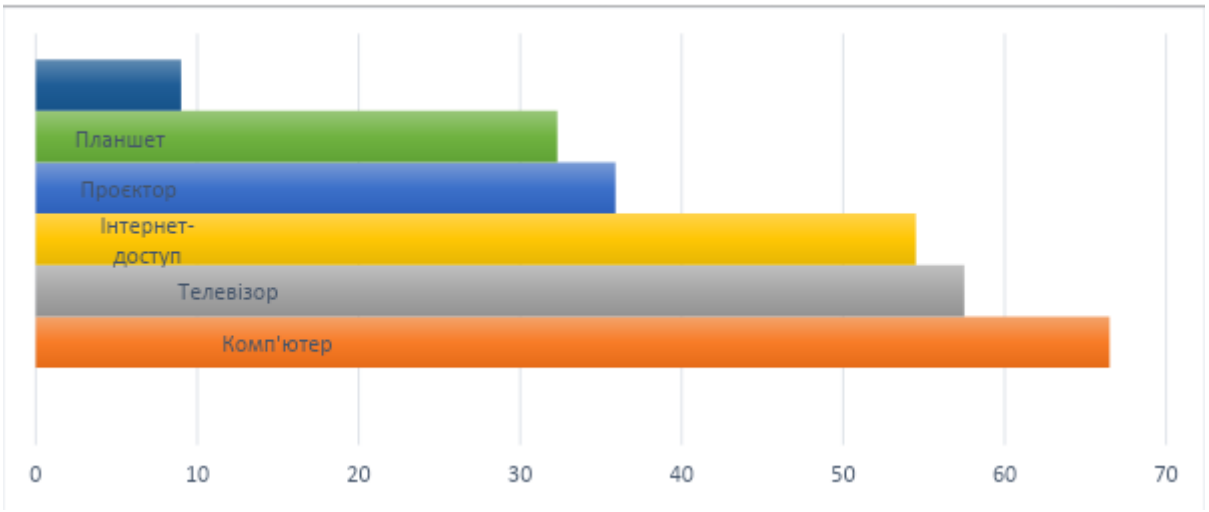

Рис. 1. Доступні засоби ЦТ в закладах дошкільної освіти

Телевізор доречно розглядати як традиційну технологію і найбільш поширений засіб ЦТ. Однак цікаво відзначити, що відсоток доступних комп'ютерів (зокрема, ноутбуків) був вище, що пояснюємо функціональними перевагами комп'ютерів перед телевізорами, а також розповсюдженням Інтернет-доступу.

Рівень знань та ІКТ-навичок вихователів досліджували за допомогою анкети «Готовність до інтеграції ІКТ у професійну діяльність». Вихователям було запропоновано оцінити свої знання та навички за шкалою «не здатний, задовільно, добре, відмінно». Результати представлено в таблиці 1.

Таблиця № 1

Рівень знань і навичок вихователів щодо застосування ІКТ в професійній діяльності

Я знаю, як працювати/використовувати цю технологію	Не здатний %	Задовільно %	Добре %	Відмінно %
1. Інтерактивна дошка	61,2	21,3	10,2	7,3
2. Верхній проєктор	17,6	52,5	20,2	9,7
3. Телевізор	0,00	7,3	69,6	23,1
4. Цифрова камера	59,1	32,7	8,2	0,00
5. Планшет	0,00	18,7	79,7	1,6
6. Комп'ютер	13,1	17,6	54,8	14,5
7. Інтернет-доступ	0,00	58,9	26,3	14,8

За даними таблиці 1 в освітньому процесі вихователі активно застосовують телевізор, оскільки ми бачимо, що 69,6% респондентів оцінюють себе «добре», а 23,1% – «відмінно» щодо власних умінь застосування цього засобу. Крім того, 79,7% респондентів володіють хорошими знаннями у сфері використання планшета і комп’ютера (54,8%). Цифрову камеру використовують менше у порівнянні з іншими технологіями, зокрема 59,1% респондентів не здатні користуватися нею в освітньому процесі. Це може бути пов'язано з тим, що функції фото- та відеознімання були замінені планшетами з поліпшеними функціями. Середні позиції щодо застосування займають Інтернет-доступ (26,3%), верхній проєктор (20,2%) та інтерактивна дошка (10,2%).

У таблиці 2 представлені результати опитування вихователів щодо частоти та способів застосування ЦТ в освітньому процесі. Найпоширенішим способом використання ЦТ є прослуховування музики та перегляд мультфільмів й освітніх відео. Варто зазначити, що всі вихователі вбачають доречним використання технологій у тих видах діяльності, у яких діти неактивні.

Таблиця № 2

Застосування вихователями ЦТ у професійній діяльності

	Ніколи	Рідко	Іноді	Часто	Завжди
1 Діти дивляться мультфільми або освітні відео	38,9%	12,6%	22,8%	13,8%	24,6%
2 Діти користуються комп'ютерами індивідуально	61,7%	17,4%	14,4%	3,0%	3,6%
3 Діти використовують комп'ютери в групі	61,1%	18,0%	14,4%	4,2%	2,4%
4 Діти грають у комп'ютерні ігри	74,9%	9,0%	11,4%	3,6%	1,2%
5 Діти малюють за допомогою програмного забезпечення (як Paint)	70,1%	12,0%	11,4%	4,2%	2,4%
6 Діти слухають музику	34,7%	4,8%	12,0%	16,2%	32,3%
7 Діти відвідують сайти, призначені для них	80,8%	7,8%	6,6%	4,2%	0,6%
8 Діти фотографують за допомогою цифрової камери	85,0%	6,0%	4,8%	1,2%	3,0%
9 Діти записують відео за допомогою відеокамери	91,0%	3,6%	4,2%	0,6%	0,6%
10 Діти грають в ігри	89,8%	4,2%	4,2%	1,2%	0,6%
11 Діти слухають онлайн-казки або читають відеокниги	84.9%	7.2%	3.6%	3.6%	0.6%

За результатами відповідей вихователів комп'ютери використовуються в основному для прослуховування музики чи перегляду відео, що свідчить про просту заміну телевізорів. На жаль, використання планшетних комп'ютерів і цифрових камер в освітньому процесі було рідкістю.

Другий розділ анкети присвячений дослідженню інтеграції ІКТ в освітній процес. За шкалою «ніколи / інколи / часто / постійно» було запропоновано вихователям оцінити свої ІКТ-навички, що стосуються інтеграції ІКТ в освітній процес (таблиця 3).

Таблиця № 3

Інтеграція ІКТ в освітній процес закладів дошкільної освіти

Я використовую ІКТ ..... в освітньому процесі	Ніколи %	Інколи %	Часто %	Постійно %
1) для підготовки занять та звітів	1.4	18.2	59.1	21.2
2) Інтернет для пошуку навчальних матеріалів	1.6	1.6	67.2	29.5
3) для спілкуватися з дітьми та батьками	3.3	3.3	68,9	24,6
4) для контролю й оцінки прогресу або успішності дітей	57.4	31.1	11.5	-
5) для створення слайдів / презентацій	3.3	41.3	47.2	8.2
6) для підготовки та поширення онлайн-завдань	78.7	21.3	-	-

Більш ніж половина (59,1%) респондентів відповіли, що вони часто використовують ІКТ для підготовки занять і звітів, 67,2% часто використовують Інтернет для пошуку навчальних матеріалів, 68,9% часто використовують його для спілкування з учнями та батьками. Однак, 57,4% не використовують ІКТ для моніторингу та оцінки прогресу або успішності дітей, більшість респондентів (78,7%) ніколи не використовують ІКТ для підготовки та поширення онлайн-завдань дітям. Отримані результати дають змогу

констатувати, що інтеграція ІКТ в освітній процес закладів дошкільної освіти має позитивну динаміку від традиційного пошуку, підготовки матеріалів і спілкування до створення інтерактивних та онлайн-завдань, контролю й оцінки прогресу або успішності дітей.

Практичний досвід і ставлення вихователів до впровадження ЦТ у професійну діяльність досліджували через аналіз звітів вихователів щодо основної цілі застосування ІКТ. Маємо на меті проаналізувати основні напрями інтеграції ЦТ у професійну діяльність вихователів. За результатами звітів узагальнили найпоширеніші цілі впровадження ІКТ:

1) для оптимізації та забезпечення якості чинної навчальної програми та практики;

2) для підвищення культурної грамотності дітей;

3) для активізації діяльності дітей та відпочинку;

4) для спілкування та поширення практичного досвіду.

1. Використання ІКТ для оптимізації та забезпечення якості чинної навчальної програми та практики. Цифрові технології надають широкий спектр можливостей для вивчення та трансформації навчальної програми та освітньої практики. Отримані обґрунтування вихователів щодо використання ІКТ в закладах дошкільної освіти підтверджують думку про те, що ІКТ можуть збагатити практику дошкільної освіти.

«ІКТ – це додатковий інструмент навчання. Традиційно, наприклад, я вирізаю і наклеюю папір, аби зробити трикутник, тепер я можу зробити це на цифровому екрані! Очевидно, що можна зробити більше, але потрібно знати, що і як застосовувати» (Юлія, вихователь-методист).

Опитані респонденти також прокоментували професійні напрями, у яких ІКТ забезпечували якість освітньої практики. У наступному уривку Інна (вихователь вищої категорії) ілюструє можливості ІКТ.

«В основному я розглядаю ІКТ як додатковий навчальний інструмент – наприклад, такий як ручка і папір ... Іноді я використовую вербальні головоломки або пазли на iPad. У таких вправах дітям рекомендується заповнити пропущені букви або елементи зображення. Діти працюють разом для виконання поставленого завдання» (Інна, вихователь вищої категорії).

Як зображено в коментарях Юлії та Інни, ІКТ розглядають як додатковий інструмент для збагачення освітньої практики. В обох уривках ІКТ сприймають як додаткові освітні засоби для розширення професійних можливостей вихователів. Зауваження Інни наводить на думку, що такі технології, як iPad, використовують для впровадження нових концепцій. Аналогічно Анна (вихователь першої категорії) ілюструє ще один приклад використання ІКТ у своїй практиці.

«Я часто шукаю цікаві теми, фотографії та відеокліпи ... аби конкретизувати та наочно продемонструвати певні явища та проблеми ... Дуже корисно використовувати онлайн-ресурси.... У деяких випадках я завантажую навчальні програми ... Вони дуже корисні. Однак трохи складно зрозуміти, який додаток слід встановити!» (Анна, вихователь першої категорії).

Цей уривок підтверджує, що Інтернет відкриває доступ до безлічі освітніх ресурсів для вихователів. Респонденти також прокоментували важливість конкретних комп’ютерних програм для підвищення якості навчальної діяльності. Крім того, спостереження підтвердили ідею про те, що вихователі використовували ІКТ для отримання необхідних знань і корисних ресурсів.

Інна разом з дітьми дошкільного віку сфотографували дерева і квіти поруч із закладом дошкільної освіти у різні місяці, а потім використовували ці фотографії для обговорення сезонних змін у природі. Такі й аналогічні додаткові освітні методи у роботі вихователів із дітьми дошкільного віку підтверджують думку про те, що ІКТ сприяють підвищенню якості освітньої практики й оптимізації чинної навчальної програми.

2. Використання ІКТ для підвищення культурної грамотності дітей. ІКТ можуть надати дітям уявлення про життя однолітків з інших країн і можливості використовувати мультимедійні ресурси з усього світу. Наступний уривок показує досвід вихователя щодо застосування ІКТ для ознайомлення дітей з іншими культурами.

«... я використовую інтерактивні дошки для пошуку [відповідних] карт, картинок і кліпів, аби познайомити дітей з життям, культурою та країнами інших дітей» (Ірина, вихователь).

Надаючи уявлення про життя і культуру інших народів, як зазначено в наведеному уривку, ЦТ можуть підвищити культурну обізнаність дітей.

Спостереження показали, що вихователі були готові досліджувати нові можливості ЦТ для навчання іноземній мові. В одному випадку вихователь використовувала інтерактивну дошку для показу країн на картах Google, де розмовляють англійською мовою. Це означає, що впровадження ІКТ в освітні заклади забезпечило вихователів ширшими можливостями для пропаганди культурних знань і демократичних цінностей. Надання таких можливостей може покращити розуміння дітьми дошкільного віку культурних відмінностей і, таким чином, зменшити «соціальне розшарування і, отже, підвищити соціальну інтеграцію».

Розмірковуючи про свій власний досвід, інша вихователька вказала, що ІКТ можуть надати широкий спектр можливостей і ресурсів для сприяння мовному розвитку сором'язливих дітей.

«Деякі діти дуже мовчазні та менш активні під час занять. Тому ми зазвичай по-різному заохочуємо їх. З мого досвіду, я мотивувала п'ятирічного тихого хлопчика створити й представити власну історію для невеликої групи (п'ять дітей) за допомогою програми «Твоя власна казка» для планшета. Продемонструвавши, як працює додаток, я запропонувала хлопчику самостійно потренуватися і спробувати всі функції. Це був процес спроб і помилок – «натисни на це, потім на це, потім зроби фото...». Зрештою хлопчик із задоволенням поділився своїми ідеями з однолітками» (Ольга, вихователь другої категорії).

Інтеграція таких додатків може допомогти вихователям створити середовище для дітей дошкільного віку, яке заохочує і підтримує «замкнутих/тихих» активно брати участь в освітньому процесі. Крім того, ЦТ опосередковують і заохочують більш тривалі й складні розмови дітей і можуть поліпшити володіння іноземною мовою. Дітям подобається досліджувати нові речі (гаджети / програми) і демонструвати свої нові відкриття іншим дітям.

Такі приклади свідчать про те, що ІКТ можуть надати вихователям ширші можливості для мотивації і розширення співпраці та соціальної взаємодії дітей. Іншими словами, упровадження ІКТ відкриває великі можливості для дітей навчитися співпрацювати один з одним, разом пізнавати нове.

3. Використання ІКТ для активізації діяльності дітей та відпочинку. Опитані вихователі висловили активну підтримку дозвіллєвому застосуванню ІКТ, коли останні використовуються для розваги дітей і не мають безпосереднього відношення до навчальної програми. Розмірковуючи про власний досвід, одна вихователька закладу дошкільної освіти заявила: «У другій половині дня у нас часто немає спеціальних заздалегідь запланованих заходів. Тому я іноді показую мультфільми, це допомагає дітям бути зайнятими та спокійними. Діти сидять перед екраном і дивляться мультфільми або короткі відео. Дошкільникам дуже подобається дивитися мультфільми разом.... Дітям також дозволяється грати в ігри на iPad, а також в онлайн-ігри на ноутбуці» (Світлана, вихователь).

Зазначена ситуація не є рідкістю в закладах дошкільної освіти, особливо після виконання запланованих занять та режимних моментів. До прикладу, ми спостерігали

поведінку групи дітей (чотири особи у віці від чотирьох до п'яти років) під час онлайн-гри «Різдво злодіїв». За сюжетом гри діти намагалися допомогти хлопчикові зібрати скарби і не натрапити на поліцію. Вони разом усміхалися під час кумедних випадків гри або несподіваних подій. Це активізувало їхню ігрову діяльність і створювало позитивну атмосферу. Однак, було не зрозуміло, чому вони навчаються.

Можемо стверджувати, що ІКТ також розглядаються як спосіб розважити та зайняти дітей. Оскільки складно визначити межі між навчальною та розважальною діяльністю в дошкільній освіті, показ мультфільмів здатен мотивувати дітей розвивати свої фантазії, мовні навички та співпрацю.

4. Використання ІКТ для спілкування та поширення практичного досвіду. Найбільш поширеним напрямом використання ІКТ серед респондентів було для підготовки документації та створення особистих портфоліо, а також для комунікації. Вихователі використовують комп'ютери та інші технології (наприклад, iPad і цифрові камери) для документування діяльності дітей, спілкування з батьками та ведення електронних записів про діяльність закладів. Створення портфоліо (у деяких випадках електронного) і спільне використання цих портфоліо розглядаються як найважливіша частина роботи вихователя.

«Зазвичай я беру iPad на нашу щотижневу екскурсію. Я фотографую дитячі заходи, аби документувати успіхи дітей. Іноді я роблю короткі пости в соціальних мережах про цікаві інциденти» (Світлана, вихователь вищої категорії).

В уривку описано один зі способів, за допомогою якого вихователь використовує iPad для документування і поширення інформації про навчальні заходи дітей. Крім того, вихователь конкретизує способи використання соціальних мереж для обміну подіями та результатами освітнього процесу дітей із батьками.

Портфоліо часто містять малюнки, фотографії та іноді відео. Вони представляють докладний і цілісний звіт про прогрес і досягнення дітей за певний проміжок часу. За допомогою документації та складання портфоліо вихователі здатні сформувати детальний опис освітньої траєкторії кожної дитини та групи загалом, яким можна поділитися і, таким чином, використовувати для зміцнення зв'язків між усіма суб’єктами освітнього процесу.

5. Крім того, деякі вихователі висловили своє негативне ставлення і позицію, що *ІКТ не мають важливого впливу на практику дошкільної освіти*. Заявивши, що «ІКТ не потрібні та їх важко використовувати в запланованих (звичайних) заходах закладу дошкільної освіти», вихователь першої категорії Марія підкреслює інший підхід до застосування ІКТ. За таким підходом ІКТ розглядаються як загроза більш традиційним і «автентичним» ігровим освітнім заходам.

«У закладі дошкільної освіти діти повинні вчитися в природному середовищі, грати в справжні ігри, малювати на справжньому папері та брати участь у традиційних дошкільних заходах.... Більшість дітей отримують доступ до різних видів технологій, наприклад, планшети й смартфони вдома. Таким чином, ми повинні використовувати автентичні ресурси в нашій освітній діяльності, такі як матеріали Монтессорі, до яких часто діти не мають доступу вдома ...(Марія, вихователь першої категорії).

У такому контексті ІКТ розглядаються не тільки як непотрібні, але і як непридатні для освітнього процесу в дошкільному віці. Натомість вихователі підкреслювали важливість безпосереднього досвіду, ігор та взаємодії з однолітками. Інший вихователь обґрунтувала невикористання ІКТ у своїй практиці: «Чесно кажучи, Я не дуже добре розбираюся в комп'ютерах та інших цифрових технологіях. Наприклад, наш методист стверджує, що саме вона відповідає за інтеграцію ІКТ у нашому садочку. Вона відвідує курси з ІКТ без відриву від виробництва ...» (Катерина, вихователь).

За нашим спостереженням, в одному із закладів дошкільної освіти використання інтерактивної дошки в основному обмежувалося одним із вихователів (координатором

ІКТ). Інші колеги боялися торкатися до інтерактивної дошки.

Отже, для більшості вихователів ІКТ розглядаються як інструмент документування і як освітній об'єкт для збагачення і перетворення наявної практики дошкільної освіти. ЦТ також розглядаються як культурний посередник, який збагачує культурну грамотність дітей. ІКТ сприймаються як засіб для розваги дітей. Що стосується ідеологічних підходів до ролі ІКТ в дошкільному віці, то результати також визначають позицію вихователів щодо цілковитого невикористання ІКТ у закладах дошкільної освіти.

6. Висновки з проведеного дослідження. Сьогодні інтенсивна взаємодія дітей дошкільного віку та цифрових технологій стала неминучою, і її не можна недооцінювати для реалізації освітнього процесу. ЦТ позитивно впливають на розвиток дітей, якщо їх використовувати цілеспрямовано і відповідно до психолого-педагогічних особливостей. Загалом результати дослідження доводять, що більшість вихователів добре обізнані з ІКТ. Їхній рівень знань і навичок є достатнім і обнадійливим, оскільки вони активно використовують певні технології, такі як інтерактивна дошка, смартфон, планшет і комп'ютер. Такі результати демонструють поліпшення знань вихователів закладів дошкільної освіти у порівнянні з попередніми дослідженнями. Результати дослідження інтеграції ЦТ в освітній процес підтвердили, що більша частина вихователів часто використовують ІКТ для підготовки занять і звітів; використовують Інтернет для пошуку навчальних матеріалів та для спілкування із суб’єктами освітнього процесу. Однак неповноцінно та безсистемно використовується комп'ютер безпосередньо під час навчання, а також для моніторингу та оцінки прогресу й успішності дітей. Крім того, більшість вихователів ніколи не використовують ІКТ для підготовки та поширення онлайн-вправ або завдань для дітей.

Хоча більшість вихователів закладів дошкільної освіти високо оцінили користь ІКТ, більшість опитаних у своїй практиці застосовують ІКТ як додатковий інструмент. Спостереження та інтерв'ю підтвердили, що ІКТ розглядається «як доповнення» до наявних методів і форм – як спосіб робити те саме, що й завжди – замість того, аби зробити ІКТ невід’ємною частиною освітнього процесу. Інтерактивні дошки, наприклад, часто використовувалися як засоби відеодемонстрації без будь-якого використання їх інтерактивних функцій. Отже, усе зазначене свідчить, що ЦТ сьогодні дотичні до освітнього процесу, але не інтегровані належним чином для розширення освітнього процесу та / або зміни освітньої практики закладів дошкільної освіти.

7. Перспективи подальших розвідок в обраному напрямі. Вихователі мають доступ до ЦТ у закладах дошкільної освіти, вони позитивно ставляться до застосування технологій в освітньому процесі. Проте їх робоче навантаження, професійна підготовка або перепідготовка, а також методична та технічна підтримка впливають на обмежене використання сучасних технологій у професійній діяльності. Тому необхідні подальші дослідження для отримання інформації про перешкоди успішної інтеграції ЦТ у дошкільну освіту. Крім того, поширення передового педагогічного досвіду може надихнути вихователів до повноцінного та систематичного застосування ІКТ на практиці, професійного розвитку в цій галузі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Cordes, C., & Miller, E. (Eds.). (2000). *Fool's Gold: A Critical Look at Computers in Childhood.* College Park, MD, USA: Alliance for Childhood.
2. Edwards, S. (2016). New concepts of play and the problem of technology, digital media and popular culture integration with play-based learning in early childhood education. *Technology, Pedagogy and Education, 25 (4),* 513–532.
3. Hew, KF & Brush, T. (2007) Integrating technology into K-12 teaching and learning: Current knowledge gaps and recommendations for future research. *Educational Technology Research and Development, 55 (3),* 223–252.
4. Hvit, S. (2010). Sma förskolebarns berättande med stöd av den interaktiva tavlan. *Specialpedagogisk tidsskrift, 1(2),* 24–25.
5. Inan, F. A., & Lowther, D. L. (2010). Factors affecting technology integration in K-12 classrooms: A path model. Educational Technology Research and Development, *58 (2),* 137–154.
6. Kerckaert, S., Vanderlinde, R., & van Braak, J. (2015). The role of ICT in early childhood education: Scale development and research on ICT use and influencing factors. *European Early Childhood Education Research Journal*, *23 (2),* 183–199.
7. Lin, C-H. (2012). Application of a model for the integration of technology in kindergarten: An empirical investigation in Taiwan. *Early Childhood Education Journal, 40 (1),* 5–17.
8. Ljung-Djärf, A. (2008). To play or not to play – that is the question: Computer use within three Swedish preschools. *Early Education & Development, 19 (2),* 330–339.
9. McGarr, O. (2009). The development of ICT across the curriculum in Irish schools: A historical perspective. *British Journal of Educational Technology, 40 (6),* 1094–1108.
10. McPake J., Plowman L. & Stephen C. (2012). Pre-school children creating and communicating with digital technologies in the home. *British Journal of Educational Technology, 44 (3),* 421–431.
11. Mishra, P. K., & Joseph, A. (2012). Early childhood care & education: An ICT perspective. *Information Technologies and Learning Tools*, 27(1).
12. Nikolopoulou, K., & Gialamas, V. (2015). Barriers to the integration of computers in early childhood settings: Teachers' perceptions. *Education and Information Technologies*, *20 (2)*, 285–301.
13. O'Hara, M. (2008). Young children, learning and ICT: A case study in the UK maintained sector. *Technology, Pedagogy and Education, 17 (1),* 29–40.
14. Vanderlinde, R. & van Braak, J. (2010). The e-capacity of primary schools: Development of a conceptual model and scale construction from a school improvement perspective. *Computers & Education, 55 (2),* 541–553.
15. Vorkapić, ST. & Milovanović, S. (2012). Computer use in pre-school education: The attitudes of the future pre-school teachers in Croatia. *International Journal of Primary, Elementary and Early Years Education, 42 (2),* 217–229.
16. Wartella, E., Blackwell, C. K., Lauricella, A. R., & Robb, B. R. (2013). *Technology in the lives of educators and early childhood programs: 2012 Survey of Early Childhood educators*. Latrobe, PA: The Fred Rogers Center for Early Learning and Children's Media.
17. Yelland, N. (2011). Reconceptualising Play and Learning in the Lives of Young Children. *Australasian Journal of Early Childhood*, *36 (2),* 4–12.
18. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти), нова редакція. Затверджено наказом МОН № 33 від 12.01.2021. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/nakaz-33-bazovyykomponent-doshk-osv.pdf

19. Єресько, О. (2012). Освіта в Україні: курс на ефективне використання інформаційно-комунікаційних технологій. *Вихователь-методист дошкільного закладу, 1,* 4–6.
20. Ляшенко, С., & Зінченко, З. (2013). Інтеграція інформаційно-комунікаційних технологій у освітній процес. *Вихователь-методист дошкільного закладу*, *7,* 16–27.
21. Петрова, О. Ю. (2012). Удосконалення інформаційно-комунікаційної компетентності педагогів дошкільного навчального закладу. *Вихователь-методист дошкільного закладу*, *5,* 71–77.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Cordes, C., & Miller, E. (Eds.). (2000). *Fool's Gold: A Critical Look at Computers in Childhood.* College Park, MD, USA: Alliance for Childhood.
2. Edwards, S. (2016). New concepts of play and the problem of technology, digital media and popular culture integration with play-based learning in early childhood education. *Technology, Pedagogy and Education, 25 (4),* 513–532.
3. Hew, KF & Brush, T. (2007) Integrating technology into K-12 teaching and learning: Current knowledge gaps and recommendations for future research. *Educational Technology Research and Development, 55 (3),* 223–252.
4. Hvit, S. (2010). Sma förskolebarns berättande med stöd av den interaktiva tavlan. *Specialpedagogisk tidsskrift, 1 (2),* 24–25.
5. Inan, F. A., & Lowther, D. L. (2010). Factors affecting technology integration in K-12 classrooms: A path model. Educational Technology Research and Development, *58 (2),* 137–154.
6. Kerckaert, S., Vanderlinde, R., & van Braak, J. (2015). The role of ICT in early childhood education: Scale development and research on ICT use and influencing factors. *European Early Childhood Education Research Journal*, *23 (2),* 183–199.
7. Lin, C-H. (2012). Application of a model for the integration of technology in kindergarten: An empirical investigation in Taiwan. *Early Childhood Education Journal, 40 (1),* 5–17.
8. Ljung-Djärf, A. (2008). To play or not to play – that is the question: Computer use within three Swedish preschools. *Early Education & Development, 19 (2),* 330–339.
9. McGarr, O. (2009). The development of ICT across the curriculum in Irish schools: A historical perspective. *British Journal of Educational Technology, 40 (6),* 1094–1108.
10. McPake J., Plowman L. & Stephen C. (2012). Pre-school children creating and communicating with digital technologies in the home. *British Journal of Educational Technology, 44 (3),* 421–431.
11. Mishra, P. K., & Joseph, A. (2012). Early childhood care & education: An ICT perspective. *Information Technologies and Learning Tools*, 27(1).
12. Nikolopoulou, K., & Gialamas, V. (2015). Barriers to the integration of computers in early childhood settings: Teachers' perceptions. *Education and Information Technologies*, *20 (2)*, 285–301.
13. O'Hara, M. (2008). Young children, learning and ICT: A case study in the UK maintained sector. *Technology, Pedagogy and Education, 17 (1),* 29–40.
14. Vanderlinde, R. & van Braak, J. (2010). The e-capacity of primary schools: Development of a conceptual model and scale construction from a school improvement perspective. *Computers & Education, 55 (2),* 541–553.
15. Vorkapić, ST. & Milovanović, S. (2012). Computer use in pre-school education: The attitudes of the future pre-school teachers in Croatia. *International Journal of Primary, Elementary and Early Years Education, 42 (2),* 217–229.

16. Wartella, E., Blackwell, C. K., Lauricella, A. R., & Robb, B. R. (2013). *Technology in the lives of educators and early childhood programs: 2012 Survey of Early Childhood educators.* Latrobe, PA: The Fred Rogers Center for Early Learning and Children's Media.
17. Yelland, N. (2011). Reconceptualising Play and Learning in the Lives of Young Children. *Australasian Journal of Early Childhood*, *36 (2),* 4–12.
18. Basic component of preschool education (State standard of preschool education), new edition. Approved by order of the Ministry of education and science No. 33 of 12.01.2021. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/ rizne/2021/12.01/nakaz-33-bazovyykomponent-doshk-osv.pdf
19. Yeresko, O. (2012). Education in Ukraine: a course on the effective use of information and communication technologies. *Preschool teacher-methodologist, 1*, 4–6.
20. Lyashenko, S., & Zinchenko, Z. (2013). Integration of information and communication technologies in the educational process. *Preschool teacher-methodologist, 7*, 16–27.
21. Petrova, O. Yu. (2012). Improving information and communication competence of preschool educational institution teachers. *Preschool teacher-methodologist*, *5*, 71–77.

Tetiana Vinnyk
Kherson State University, Kherson, Ukraine

INTEGRATION OF DIGITAL TECHNOLOGIES INTO THE PROFESSIONAL ACTIVITIES OF PRESCHOOL TEACHERS

The purpose of the article is to analyze and describe the results of the study of the current state of the introduction of digital technologies in preschool education, in particular the available means of digital technologies for preschool education, the level of ICT competence of educators, the level of integration of digital technologies in the educational process, ways to apply digital technologies in practice. The results showed that most educators are well aware of the use of educational ICTs. However, the level of integration of ICTs into the educational process is still at a low level. Most educators are ordinary users and use ICT for their own needs, and not for direct support of the educational process of preschool education. In addition, the effective integration of ICTs into the professional activities of educators is hindered by insufficient training, lack of modern equipment and time constraints. Although educators were positive about the use of digital technologies in preschool education, respondents used ICT on a limited scale, mainly for watching videos and listening to music. Observations and interviews with caregivers prove that ICTs can improve the practice of preschool education, providing many additional opportunities to enrich and transform the educational process. The study shows that ICTs in preschool institutions are used in various directions: as a tool for enriching current practices; as a cultural intermediary; as a way of entertainment and development of children; as a means of communication and documentation. In addition, considering the values and attitudes of educators to ICT in preschool age, the article describes the position of educators who believe that ICT is not desirable to use in the education of preschool children. The results of this study can be useful for conducting discussions about any innovations in preschool education, in particular, the introduction of new technologies.

Keywords: digital technologies, ICT, integration, preschool education, educational process, preschool teachers.

Стаття надійшла до редакції 07.09.2021.
The article was received 07 September 2021.